

Nostra senyora del Roser

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al capdamunt del veïnat del Roser a sota de la Gargallosa i orientada a sud dominant el clot del pou
Emplaçament	Pista de Bagà Gisclareny PK.13. seguir direcció el Roser damunt el clot del pou
Alçada:	1339
Coordenades:	
Latitud:	42.25002
Longitud:	1.78642
UTM Est (X):	399888
UTM Nord (Y):	4678249

Classificació

Número de fitxa	08093 - 98
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Gòtic Modern Barroc Popular
Segle	XV-XIX
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Conservada en bon estat. S'han fet algunes reparacions a la coberta, campanar i se n'ha repicat l'arc del cor i un arc de les crugies interiors.
Protecció	Inexistent
Número inventari	Sí. IPA. 3335
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Pública
Titular:	001600300DG07G0001QD
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella

Descripció

Edifici situat al damunt d'un turonet a l'oest de la Gargallosa juntament amb un agrupament de cases, entre elles la rectoria, l'ajuntament, i les cases de Cal Felipet i també Cal Masover i les ruïnes d'altres dues cases situades al vessant sud-est i que entre totes elles configuren el veïnat del Roser. L'església és un edifici de planta rectangular orientada en sentit nord-sud amb una sola nau coberta amb voltes de creueria amb sèries de quadre crugies separades per arcs formers i en les que s'hi obren a cada costat tres capelles laterals cobertes també amb volta de creueria completament revestida i de guix i amb la capçalera carrada a la part sud on s'hi erigeix l'altar i el cor de fusta a la banda oposada. La porta oberta a la part de migdia està formada per un arc adovellat de mig punt de pedra picada i al seu damunt s'hi obre un òcul circular. La teulada és de a dues vessants de teula ceràmica damunt de cavalls i llates de fusta que recolza damunt d'una única filada de teula girada i d'una cornisa de pedra tosca en tot el seu perímetre de la nau. El carener és perpendicular a la façana principal orientada a migdia on s'obre la porta d'entrada i on s'hi situa a l'extrem sud-est un esvelt campanar de torre amb quatre amb les finestres per a les campanes obertes als quatre vents i amb coberta a quatre vessants de teula ceràmica àrab damunt un ràfec de dues filades de teula girada i maó plà. L'església està il·luminada tant sols per l'ull de bou de damunt de la porta d'entrada i també per dues finestres de doble esqueixada obertes a les parets est i oest i coincidents amb la crugia central. L'interior està completament revestit de guix. La crugia més propera a la porta està protegida per un cor alt amb barana de fusta de barrots simples i pasamà tornejat que alhora està sostingut per un arc rebaixat amb volta de nervis que té el símbol del sagrat cor gravat en la seva clau de guix. Està protegit per un cancell de fusta on hi ha gravada la data de 1820. En un dels costats hi ha l'àmbit del baptisteri amb la pica baptismal de pedra picada, d'un sol bloc de pedra pintada, de forma cònica i recolzada damunt d'un peu. Està protegida per una barana de ferro forjat i al seu costat hi ha l'escala que accedeix al cor de dues tramades i amb una barana de fusta. Les claus de volta que decoren cadascuna de les crugies hi tenen representacions del sol, la lluna i de l'anagrama de Maria, patrona de l'església. Val a dir que en les parets laterals de damunt la volta de la crugia central hi ha uns caps d'angelets o querubins així com altres motllures decoratives. Tot l'interior és pintat de blanc i no s'hi veu traça de pintura a sota. El presbiteri està constituït per un espai rectangular obert al fons de la nau, cobert amb volta de canó i separat mitjançant un garó de pedra i una barana de ferro forjat. El seu paviment és de maons ceràmics rectangulars mentre que el de la nau és de lloses de pedra col·locades de forma plana i amb alguna reparació en maó ceràmic. En una porta oberta a la crugia de llevant més propera al presbiteri hi ha l'àmbit de la sagristia, de planta rectangular pavimentada amb maó ceràmic i en la que hi ha un armari al fons on s'hi guarden alguns objectes litúrgics destacant-ne alguns canelobres i les casulles emprades per a la cerimònia. A la paret lateral hi ha la pica de l'aiguamans de planta circular, buidada en un sol bloc de pedra picada i encastada en una fornícula buidada a la paret i coronada per un arc rebaixat. Al costat de la porta d'entrada hi ha un armari de paret on es guarden els capgrossos que es fan servir per a la Festa Major de Gisclareny. El conjunt es conserva en bon estat. La façana constructiva exterior de la nau és de carreus de pedra ben treballats i escairats, units amb argamassa de calç i col·locats en filades més aviat regulars i horitzontals, mentre que el cos de la sagristia, del presbiteri i del campanar són amb una obra més barroera de maçoneria de carreus de pedra mal treballats i escairats, units amb argamassa de calç de color ocre i col·locats en filades més aviat irregulars amb fragments de teula i maó a trenca junt. Aquest fet en fa pensar que es tracta d'una església que ha patit diverses fases constructives. La coberta sembla que ha estat sobrealçada

Observacions:

Cal destacar que en una de les parets de la crugia més propera a l'angle sud-est s'hi ha fet un repicat a les seves parets les quals han posat al descobert un arc apuntat en pedra mal desbastada que posa de

manifest que els arcs de la coberta de creueria són apuntats. Aquest fet ens permet plantejar la hipòtesi que la nau de l'església del Roser fós construïda cap a la fi del segle XV o principi del segle XVI amb un estil "gòtic" i que va ser profundament reformada als segles posteriors. Aquest fet ens lliga amb l'aparell acurat de les façanes i disposició de les obertures en detriment de la fàbrica del campanar, del presbiteri i de la sagristia que corresponen amb obres molt tardanes. Val a dir que la fàbrica constructiva de l'església presenta algunes similituds amb el santuari de Falgars de la Pobla de Lillet.

Història

Documentada inicialment a l'edat mitjana com a capella o "església del castell" no va adquirir el seu caràcter de parròquia fins en època moderna que substituï la veïna església de Sant Miquel de Turbians o "de Paradís". Sembla que amb la creació del Bisbat de Solsona es deuria traslladar la parròquia al veïnat del Roser. Malgrat que aquesta no ens apareixi esmentada abans el segle XVII (Serra i Vilaró, 1989. Baronies) pensem que ja existia anteriorment car alguns apunten que corresponia amb l'església del castell (Martín, 2005 p. 29). A més a nivell constructiu ja hem comentat que s'hi observaven diverses fases cronològiques, les més antigues de les quals datarien del període baix medieval. Segons el mateix Martín, el Gisclareny parroquial es trobava inclòs el 1630 dins el bisbat d'Urgell. Comprenia nuclis a Sant Miquel de Turbians, el Roser pels habitants de la part de Llevant, Sant Martí del Puig a la vall del Bastereny i Sant Andreu de Gréixer a la zona de més a l'oest i avui integrada al terme municipal de Guardiola de Berguedà. Sant Miquel i el Roser es disputaven la parroquialitat, així doncs si Sant Miquel era la parròquia històrica però el Roser era on es guardava el santíssim sagrament i les fonts baptismals a banda de ser el lloc on hi havia la rectoria (Martín, 2005 p. 29). Consta que una tempesta de vent va fer caure la campana de Sant Miquel, motiu que comportà que els feligresos reunís el diner suficient per a fer-ne una de nova que al final va ser col·locada al Roser. El 1752 es va signar una concòrdia en la qual els dies festius es faria missa a les dues esglésies en hores diferents, els ingressos de les quals s'obtinguessin es repartirien als dos bàndols. Segons el mateix Martín i en un document original trobat a l'arxiu diocesà de Solsona els anys posteriors el segle XVIII, la parròquia es trasllada definitivament al Roser. El rector de Gisclareny declarava el 1752 un ingrés net de 150 lliures (Martín, 2005). En aquest document ja fa esment de la pobresa del territori. Per sufragar les despeses derivades dels actes litúrgics, l'església va instaurar un sistema de crèdit basat en aportació de les famílies més benestants en misses pels difunts, causes pies, beneficis i censals. A través de la creença del purgatori per treure l'anima del cos del difunt, les classes més acomodades feien aportacions en vida com a deixes testamentàries per a realitzar misses per les animes dels difunts a partir d'unes tarifes establertes pel nombre de sacerdots otambé per a la construcció d'altars. Aquests crèdits eren administrats a les rectories. A més a més també existia la causa pia, una mena de crèdit o aportacions de censals per a les dots de les donzelles (Martín, 2005 p.31) "per donzelles maridar o en religió entrar". Algunes vegades el capital anava dirigit a constituïr alguna institució concreta com ara una confrària com seria la que va fer Martí Bover a la parròquia de Sant Martí del Puig o Josep Tor al Roser. Moltes de les masies del terme van ser adquirides per les comunitats de preveres mitjançant el sistema de les causes pies basades en els censals. Hi ha algunes causes pies de la família Tor (Martín, 2005 i doc. Original ACA. Notarials. Bagà. Lligall III). El mas Jovell va ser comprat a canvi d'un d'aquests Censals per la família Tor. El sistema de les cartes de Gràcia era una altre sistema de crèdit imposat pels preveres. Com a mecanisme de participació dels feligresos en la marxa de la parròquia, Martín esmenta el sistema de les obrieres (confraries) que es beneficiaven dels donatius dels feligresos i que garantia el fet d'ocupar llocs privilegiats en la celebració de les misses, disposar de sepultura pròpia en el moment de la mort. Amb el capital obtingut es compraven censals. Segons Martín al Gisclareny històric hi han dues obrieres; una per a cada parròquia. Si la de Sant Miquel és poc esmentada la del Roser titulada "lluminaria del santíssim sagrament" a partir de 1716 és documentada en l'aparició de quatre censals de 88, 76, 134 i 136 lliures entre els anys 1716 i 1780. Els administradors eren els cònsols, el batlle i regidors (Martín, 2005. P.38). La fundació de la obreria va ser a càrrec de Josep Tor. Ja veiem que és el segle XVIII el moment en que la parròquia de Gisclareny va tenir la

major puixança coincidint amb un increment poblacional i que es va mantenir al llarg del segle XIX i principi del XX. Després de la guerra civil. Actualment malgrat mantingui el caràcter de parròquia és administrada des de l'unitat pastoral de Bagà i del ser rector.

Bibliografia

CABALLÈ I CANTALAPIEDRA, F (1996). Les tres-centes cases de Giscareny. Columna Albí. P.25.
MARTIN, E (2005). Una mirada sobre la història de Gisclareny. P.33-38. GENERALITAT DE CATALUNYA. Inventari de Patrimoni arquitectònic (IPA). Fitxa núm. 3335; SERRA i VILARÓ , J (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Llibres I, II i III; Documentació ADS (Arxiu Diocesà de Solsona). Carpeta de Gisclareny ACA (Notarials. Bagà) publicats per Martín

